

Formy náhradnej rodinnej starostlivosti a osvojenie § 44 a § 97 zákona č.36/2005 Z.z. o rodine

Náhradnou starostlivosťou je:

- a) **zverenie maloletého dieťaťa do osobnej starostlivosti inej fyzickej osoby než rodiča (ďalej len „náhradná osobná starostlivosť“),**
- b) **pestúnska starostlivosť,**
- c) **ústavná starostlivosť.**

A.

Ak to vyžaduje záujem maloletého dieťaťa, súd môže zveriť maloleté dieťa do náhradnej osobnej starostlivosti. Osobou, ktorej možno maloleté dieťa takto zveriť, sa môže stať len:

- fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky,
- má spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu,
- má osobné predpoklady, najmä zdravotné, osobnostné a morálne,
- a spôsobom svojho života a života osôb, ktoré s ňou žijú v domácnosti, zaručuje, že bude náhradnú osobnú starostlivosť vykonávať v záujme maloletého dieťaťa.

Pri zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti uprednostní súd predovšetkým príbuzného maloletého dieťaťa, ak spĺňa ustanovené predpoklady.

Súd pri rozhodovaní o zverení maloletého dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti určí rodičom alebo iným fyzickým osobám povinným poskytovať maloletému dieťaťu výživné rozsah ich vyživovacej povinnosti a súčasne im uloží povinnosť, aby výživné poukazovali osobe, ktorej bolo maloleté dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti.

C.

Náhradná osobná starostlivosť alebo pestúnska starostlivosť má prednosť pred ústavnou starostlivosťou. Pred nariadením ústavnej starostlivosti je súd povinný vždy skúmať, či maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti.

Súd môže nariadiť ústavnú starostlivosť len vtedy, ak výchova maloletého dieťaťa je vážne ohrozená alebo vážne narušená a iné výchovné opatrenia nevedli k náprave alebo ak rodičia nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o maloleté dieťa z iných vážnych dôvodov a maloleté dieťa nemožno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti. Za vážne ohrozenie alebo vážne narušenie výchovy maloletého dieťaťa sa nepovažujú nedostatočné bytové pomery alebo majetkové pomery rodičov maloletého dieťaťa.

Súd zruší ústavnú starostlivosť najmä vtedy, ak maloleté dieťa možno zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo do pestúnskej starostlivosti alebo ak zanikli dôvody, pre ktoré bola nariadená.

Ak súd rozhodol o nariadení ústavnej starostlivosti, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečuje v spolupráci s rodičmi dieťaťa, alebo osobou, ktorá sa osobne stará o dieťa, a zariadením, v ktorom sa vykonáva ústavná starostlivosť, určenom v rozhodnutí súdu, umiestnenie dieťaťa do tohto zariadenia.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately najneskôr v deň príchodu dieťaťa do tohto zariadenia zabezpečí rozhodnutie súdu o ústavnej starostlivosti, rodný list dieťaťa, sociálnu správu o bytových, sociálnych a rodinných pomeroch dieťaťa a posudok o zdravotnom postihnutí dieťaťa, ak bol vydaný.

Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vedie evidenciu detí umiestnených v zariadeniach. V spoluprácu so zariadením, obcou, akreditovaným subjektom vypracúva plán sociálnej práce s rodinou dieťaťa, ktorého súčasťou je sledovanie psychického, fyzického a sociálneho vývinu dieťaťa. Za týmto účelom najmenej raz za šesť mesiacov navštevuje dieťa v zariadení.

Pestúnska starostlivosť a osvojenie

Informácie potrebné na podanie žiadosti o zapísanie do zoznamu žiadateľov o NRS (ďalej len „zoznam žiadateľov“) poskytuje fyzickej osobe, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom:

- **Úrad práce (odd.SPODaSK)**, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt, ktorý vykonáva prípravu na NRS.

Fyzická osoba, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom podáva žiadosť o zapísanie do zoznamu žiadateľov na **určenom úrade_(v našom prípade je to ÚPSVaR Trnava)**.

Žiadosť o zapísanie do zoznamu žiadateľov obsahuje osobné údaje fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, a to jej meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, bydlisko, rodné číslo a ďalšie údaje podľa osobitného predpisu (§ 10 ods. 4 zákona č. 330/2007 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ďalej len „zákon o registri trestov“) potrebné na podanie žiadosti o odpis registra trestov.

K žiadosti ďalej musia byť priložené tieto doklady:

- dotazník (formulár poskytne odd.SPODaSK),
- správa o zdravotnom stave fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom,
- doklad o majetkových pomeroch na preukázanie primeraného majetkového základu na plnenie ekonomicko-zabezpečovacej funkcie rodiny (napr. potvrdenie o príjme, v osobitných prípadoch, ak nemožno zabezpečiť iný doklad, možno za takýto doklad považovať čestné vyhlásenie o majetkových pomeroch).

Obsah prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť

Príprava fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom (ďalej len „príprava na NRS“) spočíva

- 1) v poskytovaní základných informácií, najmä:
 - a) o NRS,
 - b) o vývine dieťaťa a potrebách dieťaťa,
 - c) o právach dieťaťa v NRS, vrátane práva dieťaťa na udržiavanie a rozvíjanie súrodeneckých väzieb (žadateľov informovať o odporúčaní, ako oboznámiť dieťa o jeho pôvode, ako rešpektovať identitu dieťaťa vo vzťahu k jeho biologickej rodine, ako posilňovať identitu dieťaťa v náhradnej rodine, ako rešpektovať názor dieťaťa),
 - d) o právach a povinnostiach rodičov dieťaťa,
- 2) v posudzovaní spôsobilosti fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, na vykonávanie NRS.

Rozsah prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť

Príprava na NRS sa vykonáva v rozsahu najmenej 26 hodín (§ 38 ods. 3 zákona č. 305/2005 Z.z.):

- a) individuálnou formou,
- b) skupinovú formou, alebo
- c) kombináciou individuálnej formy a skupinovej formy.

Aktualizácia prípravy na náhradnú rodinnú starostlivosť

Príprava na NRS sa aktualizuje (§ 40 zákona č. 305/2005 Z.z.):

- ak dôjde po skončení tejto prípravy k zmene pomerov na strane žiadateľa,
- ak od jej skončenia uplynú dva roky,
- ak žiadateľ je pestún alebo osvojiteľ alebo osoba, ktorej súd zveril dieťa do starostlivosti budúcich osvojiteľov.

Rozhodnutie o zapísaní, resp. nezapísaní fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov vychádza zo zhromaždenej dokumentácie a záverov vlastnej sociálnej práce so žiadateľmi o NRS. O zapísaní fyzickej osoby, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, do zoznamu žiadateľov rozhoduje určený úrad, do 15 dní odo dňa doručenia záverečnej správy o príprave fyzickej osoby na vykonávanie NRS.

Do zoznamu žiadateľov môže byť zapísaná fyzická osoba:

- a) spôsobilá na právne úkony v plnom rozsahu,
- b) posúdená ako spôsobilá na vykonávanie NRS.

Posúdenie spôsobilosti na vykonávanie NRS je upravené v § 39 ods. 3 zákona č. 305/2005 Z.z.

Fyzická osoba, ktorá má záujem stať sa pestúnom alebo osvojiteľom, nie je spôsobilá na vykonávanie NRS, ak bola odsúdená:

- a) pre úmyselný trestný čin na nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere vyššej ako jeden rok, alebo
- b) priznala vinu za niektorý z trestných činov hrubo narušujúcich občianske spolužitie, proti rodine a mládeži, proti ľudskej dôstojnosti, proti ľudskosti, za trestné činy ohrozovania pohlavnou chorobou alebo vírusom ľudskej imunodeficiencie.

Sprostredkovanie nadviazania osobného vzťahu medzi dieťaťom a žiadateľom o pestúnsku starostlivosť a o osvojenie

Zamestnanec **určeného úradu**, ktorý vedie prehľad detí, ktorým treba sprostredkovať NRS, musí mať o deťoch dostatočné vedomosti, s ktorými žiadateľ a o NRS oboznámi.

Pred sprostredkovaním nadviazania osobného vzťahu s dieťaťom musia byť žiadateľovi poskytnuté:

- všetky informácie o dieťati dôležité pre jeho rozhodnutie prijať dieťa do NRS,
- sociálna správa o dieťati,
- fotografie dieťaťa,
- obrazový a zvukový záznam dieťaťa.

Spôsob nadviazania osobného vzťahu:

Určený úrad poskytne žiadateľovi základné informácie týkajúce sa dieťaťa: vek a pohlavie dieťaťa, údaje o rodinnom prostredí – rodičoch a súrodencoch dieťaťa, informácie týkajúce sa zdravotného stavu dieťaťa, osobitne týkajúce sa duševného vývinu dieťaťa. Odporúča sa, aby sa fotografia a prípadný obrazový a zvukový záznam o dieťati poskytli po uvedených základných informáciách. V prípade, že žiadatelia po týchto informáciách prejavia záujem o nadviazanie osobného vzťahu s dieťaťom, **určený úrad** skординuje osobné stretnutie s dieťaťom spravidla v zariadení. K sprostredkovaniu nadviazania osobného vzťahu medzi žiadateľom a dieťaťom môže dôjsť len so súhlasom žiadateľa.

Následne **určený úrad** oboznámi žiadateľov o možnosti podania návrhu na príslušný súd:

- na zverenie maloletého dieťaťa do starostlivosti budúcich osvojiteľov (§ 103 ods. 2 zákona o rodine) alebo
- na zverenie maloletého dieťaťa do pestúnskej starostlivosti (§ 48 ods.1 zákona o rodine).